

Jaarverslag 2015

Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Jaarverslag

2015

Commissie van Toezicht
op de Inlichtingen- en
Veiligheidsdiensten

Voorwoord

Een kwestie van vertrouwen

In de zomer van 2015, toen het kabinet op het punt stond het concept-voorstel voor een nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wiv) ter internetconsultatie aan te bieden, verscheen in het Verenigd Koninkrijk een rapport getiteld: A Question of Trust.[1] Een opvallende titel voor een evaluatie van de Britse wetgeving over de bijzondere bevoegdheden van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. ”If one thing is certain, it is that the road to a better system must be paved with trust”, zo stelde David Anderson Q.C. in het rapport, dat hij opstelde op verzoek van de Britse Prime Minister. De diensten moeten meer “out of the shadows” treden, voegde de Britse parlementaire toezichthouder daaraan toe.[2] Alleen met meer openheid kan publiek vertrouwen worden verkregen. Vertrouwen dat niet blind is, maar wordt ingegeven door helderheid over bevoegdheden, praktijken, over waarborgen en over het toezicht daarop.

Het is in het licht van dit noodzakelijk vertrouwen bij de toepassing van de bevoegdheden van de geheime diensten dat het werk van de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) bezien moet worden. De CTIVD stelt zichzelf tot doel met onafhankelijk onderzoek naar de rechtmatigheid van het optreden van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten de samenleving het vertrouwen te geven dat gewaakt wordt over de goede balans tussen het belang van onze nationale veiligheid en dat van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de burger. Zij doet dit door in openbare rapporten het werk van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) langs de rechtsstatelijke meetlat te leggen.

Het beeld dat de Commissie heeft van de AIVD en de MIVD is dat deze diensten professioneel werken. Zowel op de werkvloer als op leidinggevend niveau worden de belangen van de nationale veiligheid en de privacy bewust tegen elkaar afgewogen. Als de CTIVD echter van mening is dat deze afweging niet juist is gemaakt, wat zeker voorkomt, dan meldt zij dit publiekelijk, opdat intern, bestuurlijk dan wel politiek maatregelen kunnen worden genomen.

---

1 UK Independent Reviewer of Terrorism Legislation, David Anderson Q.C., *A question of trust. Report of the investigatory powers review*, juni 2015, p. 245.

2 Intelligence and Security Committee of Parliament, *Privacy and Security: a modern and transparent legal framework*, maart 2015, p. 108.

De openbare rapporten van de Commissie dragen daarmee bij aan het voeren van een constructief debat over de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Juist nu wordt gewerkt aan een nieuwe wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten met een voorgenomen forse uitbreiding van de bevoegdheden van deze diensten is dit van belang. Tijdens de internetconsultatie in de zomer van 2015 over het concept-voorstel met betrekking tot een nieuwe Wiv bleek dat voor een breed gedragen maatschappelijk vertrouwen in deze uitbreiding veel meer uitleg over het "waarom" nodig is dan tot nu toe is gegeven. Ook de Commissie zelf wees in haar reactie een aantal onderwerpen aan waarover meer duidelijkheid gewenst is. Ook legde zij uit waar nog adequate waarborgen voor bescherming van de privacy moeten worden ingebouwd. Daarnaast is de Commissie ervan overtuigd dat de effectiviteit van het onafhankelijk toezicht moet worden versterkt door overeenkomstig de Europeesrechtelijke normen aan haar oordelen bindende kracht te verlenen.

Het debat over de nieuwe wet zal zich in 2016 verder ontvouwen. Onderwijl werkt de Commissie door aan onderzoeken waarin de balans tussen de nationale veiligheid en de privacy steeds vanuit een ander perspectief belicht wordt. De Commissie kent de AIVD en de MIVD door en door. Zij heeft onbeperkte toegang tot alle informatie van elke operatie en mag alle medewerkers van de diensten horen. Zij heeft hiermee een unieke positie. Zij zal zich, ook in 2016, inspannen hiermee het maatschappelijk, politiek en wetenschappelijk debat te voeden op een manier die van een onafhankelijke toezichthouder verwacht mag worden.

Harm Brouwer
Voorzitter Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Inhoud

1

Inleiding

De Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) houdt toezicht op de rechtmatigheid van de taakuitvoering van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD). Zij voert onderzoeken uit, die resulteren in openbare rapporten, waar nodig met geheime bijlagen. Daarnaast verkent zij thematisch kernactiviteiten van en ontwikkelingen binnen de diensten, om effectief toezicht te kunnen blijven uitoefenen. Ook treedt zij op als klachtadviescommissie bij klachten over de AIVD en de MIVD.

Ieder jaar publiceert de Commissie vóór 1 mei een jaarverslag, dat zij aanbiedt aan het parlement en de betrokken ministers. Het jaarverslag is openbaar. Het wordt ook vertaald in het Engels. Voorheen zag het verslagjaar op de periode van 1 april tot en met 31 maart. Omwille van de duidelijkheid zet de CTIVD dit om naar kalenderjaren. Het jaar 2015 is een overgangsjaar. De periode tot en met 31 maart 2015 is al behandeld in het jaarverslag 2014-2015. Dit jaarverslag 2015 ziet dan ook op de periode van 1 april tot en met 31 december 2015.

Lees **hier** het jaarverslag 2014-2015

In hoofdstuk 2 geeft de Commissie een korte beschrijving van de toezichtsrapporten die zij in dit verslagjaar heeft gepubliceerd. Vervolgens leest u in hoofdstuk 3 welke onderzoeken in 2015 zijn uitgevoerd en afgerond, en welke van start gaan of zijn gegaan in 2016. Hoofdstuk 4 ziet op de klachten die de Commissie heeft behandeld en de thema's die hierbij spelen. In hoofdstuk 5 gaat de Commissie in op de door haar opgerichte kenniskring. Hoofdstuk 6 brengt kort de ontwikkelingen rondom de nieuwe Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wiv) in kaart. In hoofdstuk 7 ziet u hoe de Commissie op internationaal niveau samenwerkt. Tot slot beschrijft hoofdstuk 8 hoe de organisatie van de CTIVD er in 2015 uitzag.

2

Welke onderzoeken heeft de CTIVD in 2015 afgerond?

In de periode van 1 april tot en met december 2015 heeft de Commissie de volgende vier toezichtsrapporten gepubliceerd:

- Samenwerking MIVD met buitenlandse diensten (nr. 22b)
- AIVD en MIVD en de crash van vlucht MH17 (nr. 43)
- Twee MIVD sigint-operaties in de Hoorn van Afrika (nr. 44)
- AIVD informatie over eventuele handlangers Mohammed B. (nr. 45)

Hieronder leest u in het kort de bevindingen en conclusies uit deze rapporten.

Nr. 22b | Samenwerking MIVD met buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten
Publicatiedatum: 27 juli 2015

Internationale samenwerking is van wezenlijk belang voor inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Denk hierbij aan het uitwisselen van persoonsgegevens, het verlenen van ondersteuning en het uitvoeren van gezamenlijke operaties. In dit rapport heeft de Commissie getoetst of de samenwerking van de MIVD met buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten in de periode van begin 2007 tot eind 2013 binnen de wettelijke kaders plaatsvond. Het beeld van de Commissie is over het algemeen positief, zowel van de bilaterale als de multilaterale samenwerking. De Commissie constateert bijvoorbeeld dat de meest vergaande vormen van samenwerking alleen plaatsvinden met buitenlandse diensten die voldoen aan de criteria voor samenwerking, zoals het respect voor mensenrechten en de democratische inbedding. In enkele gevallen bleek de toestemming van de minister van Defensie voor de ondersteuning van een buitenlandse dienst te ontbreken, wat de Commissie als onrechtmatig beoordeelde. De belangrijkste aanbevelingen van de Commissie zien op de aanpassing van het interne beleid, waaronder de procedure en het niveau van besluitvorming voor het verstrekken van (persoons)gegevens. De minister heeft in haar reactie op het rapport de conclusies van de Commissie grotendeels onderschreven en de aanbevelingen overgenomen.

Lees **hier** het rapport en de reactie van de minister

Nr. 43 | AIVD en MIVD en de crash van vlucht MH17

Publicatiedatum: 13 oktober 2015

Op 17 juli 2014 crashte vlucht MH17 van Malaysia Airlines in het oosten van de Oekraïne. De Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) verrichtte een onderzoek naar deze gebeurtenis. Onderdeel van dat onderzoek was de besluitvorming rondom de veiligheid van vliegroutes. De vraag rees of de AIVD en de MIVD hierbij een wettelijke taak hebben en zo ja, hoe zij daar invulling aan hebben gegeven. Ook was van belang wat de AIVD en de MIVD voorafgaande aan de crash wisten over de veiligheid van civiele vliegtuigen boven Oost-Oekraïne en of zij deze informatie met externe partijen hadden gedeeld. Vanwege haar ervaring en onbeperkte toegang tot informatie bij de beide diensten werd besloten dit deel te laten onderzoeken door de Commissie. Op verzoek van de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en van Defensie heeft de Commissie hiernaar onderzoek gedaan.

Lees **hier** het rapport en de reactie van de minister

Op basis van haar onderzoek stelt de Commissie vast dat de taken van de diensten in het kader van de veiligheid van buitenlandse vliegroutes thans beperkt zijn. De beide diensten hebben de taak informatie die duidt op een concrete dreiging voor de burgerluchtvaart te delen, en de AIVD kan in het kader van zijn veiligheidsbevorderende taak worden bevraagd door luchtvaartmaatschappijen over bijvoorbeeld vliegroutes. Voor de crash van vlucht MH17 hadden de diensten geen informatie, ook niet van partnerdiensten, die wees op een concrete dreiging tegen de burgerluchtvaart boven Oost-Oekraïne. Uit de beschikbare informatie bij de diensten bleek niet dat bij één of meerdere actoren die betrokken waren bij het conflict in Oost-Oekraïne voor de crash sprake was van een combinatie van militaire middelen, mogelijkheden en intentie gericht op het neerhalen van een civiel vliegtuig op kruishoogte. Dit brengt de Commissie tot de conclusie dat de AIVD en de MIVD op basis van de beschikbare informatie geen concrete dreiging tegen de burgerluchtvaart boven Oost-Oekraïne hadden moeten onderkennen en aan externe partijen zoals luchtvaartmaatschappijen hadden moeten melden. Het rapport heeft de CTIVD op 8 april 2015 aan de OVV verzonden. Het is op 13 oktober 2015 als bijlage bij het rapport van de OVV gepubliceerd. De OVV heeft de bevindingen en conclusies van de Commissie overgenomen.

Lees **hier** het rapport en de reactie van de minister

Nr. 44 | Twee MIVD sigint-operaties in de Hoorn van Afrika

Publicatiedatum: 18 november 2015

Nederlandse militaire eenheden nemen sinds 2008 deel aan antipiraterijmissies in de wateren rond Somalië. Ter ondersteuning van deze missies heeft de MIVD in het operatiegebied in twee operaties de bevoegdheid gebruikt om inhoudelijk kennis te nemen van ongericht ontvangen telecommunicatie (de bevoegdheid tot selectie van sigint). De MIVD week hierbij af van wettelijk voorgeschreven procedures door niet vooraf te specificeren van wiens communicatie men kennis wilde nemen. Dit was voor de Commissie aanleiding hier onderzoek naar te verrichten. Zij komt tot de conclusie dat de MIVD in missiegebieden alleen van de procedures van de Wiv 2002 mag afwijken als 1) het volkenrechtelijk mandaat hiervoor een juridische grondslag biedt en 2) sprake is van zwaarwegende redenen. De MIVD dient daarbij een werkwijze te hanteren die zoveel mogelijk tegemoet komt aan de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. In het rapport legt de Commissie uit dat dit in de onderliggende situatie het geval was. De twee sigint-operaties in de Hoorn van Afrika waren dan ook rechtmatig.

Lees **hier** het rapport en de reactie van de minister

Nr. 45 | Informatie AIVD over eventuele handlangers Mohammed B.

Publicatiedatum: 3 december 2015

In november 2014, tien jaar na de moord op Theo van Gogh, laaide de discussie hierover opnieuw op. Naar aanleiding van vragen in het parlement over bij de AIVD beschikbare informatie over eventuele handlangers van moordenaar Mohammed B. en het al dan niet verstrekken daarvan aan het Openbaar Ministerie (OM), vroeg de minister van BZK de Commissie een onderzoek te verrichten. De Commissie komt na een uitgebreid onderzoek onder meer tot de conclusie dat de AIVD in meerdere gevallen ambtsberichten aan het OM heeft uitgebracht, maar dat de dienst in tien gevallen beschikte over informatie over eventuele handlangers die niet is verstrekt aan het OM. Het ging hierbij niet om concrete aanwijzingen. De AIVD had echter alvorens te beslissen hierover geen informatie te verstrekken, bij de Landelijk Officier van Justitie Terrorismebestrijding (LOvJ) moeten nagaan of deze informatie van belang kon zijn voor het OM. Uit het onderzoek van de Commissie is niet gebleken dat dit is gebeurd. Zij beveelt aan voortaan bij dit type ernstige strafbare feiten overleg te voeren met de LOvJ en hiervan verslag te maken. In zijn reactie op het rapport neemt de minister van BZK deze aanbevelingen over. In haar rapport gaat de Commissie ook in op de vraag of de AIVD opnames had vernietigd die met een microfoon waren gemaakt in een pand aan de Antheunisstraat in Den Haag. Zij concludeert dat dit niet het geval is. De opnames zijn thans nog beschikbaar binnen de AIVD.

Lees **hier** het rapport en de reactie van de minister

3

"Om tot een goede keuze van onderzoeken te komen, zorgt de Commissie dat zij op de hoogte is van alle relevante ontwikkelingen."

Welke onderzoeken liepen in 2015 en wat staat er voor 2016 op de planning?

Lopende onderzoeken in 2015

In 2015 is de Commissie één onderzoek gestart op verzoek van de Tweede Kamer. Het gaat hierbij om de uitvoering van twee moties over de samenwerking van de AIVD en de MIVD met buitenlandse diensten. Daarnaast heeft de Commissie in het kader van haar eigen reguliere onderzoeksprogramma gewerkt aan een drietal onderzoeken. Twee op het terrein van interceptiebevoegdheden, en één over de bijdrage van de MIVD aan targeting. De lopende onderzoeken worden hieronder kort beschreven.

Onderzoek uitvoering Tweede Kamermoties samenwerking AIVD en MIVD met buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten

In april 2014 heeft de Tweede Kamer tijdens een plenair debat over het afluisteren door de Amerikaanse inlichtingendienst NSA twee moties aangenomen. In motie nr. 89 wordt de regering verzocht te komen tot een nadere invulling van de criteria voor samenwerking met buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten. In motie nr. 96 constateert de Tweede Kamer dat structureel sets (meta)gegevens worden uitgewisseld met buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten en verzoekt de Tweede Kamer de regering dit alleen te laten plaatsvinden nadat toestemming is verkregen van de betrokken minister. In beide moties verzoekt de Tweede Kamer de Commissie in te gaan op de uitvoering hiervan. De Commissie heeft in juli 2015 aangekondigd te onderzoeken hoe de AIVD en de MIVD invulling geven aan deze moties. Zij heeft haar onderzoek begin 2016 afgerond. In het voorjaar van 2016 zal over beide moties een afzonderlijk toezichtsrapport verschijnen.

Lees **hier** motie nr. 89 Lees **hier** motie nr. 96 Lees **hier** toezichtsrapport over beide moties

Onderzoek interceptiebevoegdheden AIVD

De inzet van de afluisterbevoegdheid en van de bevoegdheid tot de selectie van sigint door de AIVD heeft de Commissie onderzocht voor wat betreft de periode maart 2014 tot en met februari 2015. Het toezichtsrapport is in februari 2016 gepubliceerd.

Lees **hier** toezichtsrapport afluisterbevoegdheid

Onderzoek interceptiebevoegdheden MIVD

De inzet van de afluisterbevoegdheid door de MIVD heeft zij onderzocht voor wat betreft de periode juni 2013 tot en met juni 2015. Het toezichtsrapport is in maart 2016 gepubliceerd.

Lees **hier** het toezichtsrapport afluisterbevoedheid

Onderzoek bijdrage MIVD aan targeting

In mei 2015 kondigde de Commissie aan een onderzoek te doen naar de bijdrage van de MIVD aan targeting. Targeting is onder meer het proces van selecteren van doelen (objecten en/of personen) om deze in het kader van de uitvoering van (militaire) operaties, eventueel te vernietigen (waar het objecten betreft), te beïnvloeden dan wel gevangen te nemen respectievelijk uit te schakelen (waar het personen betreft). Het onderzoek van de Commissie richt zich onder meer op de rol van de MIVD bij targeting in lopende en recent afgeronde missies en de op dit punt relevante samenwerking met buitenlandse diensten een en ander vanaf 1 januari 2013. Daarnaast buigt de Commissie zich over het voor dit onderzoek relevante juridisch kader, waaraan zij de praktijk van de MIVD toetst. De Commissie rondt haar onderzoek af in het voorjaar van 2016. Publicatie van het rapport is voorzien in de tweede helft van het jaar.

Lees **hier** publicatie van het rapport

Jaarplanning 2016

In 2016 zal de Commissie de hierboven genoemde lopende onderzoeken afronden met het publiceren van toezichtsrapporten.

Daarnaast heeft zij zich in 2015 ook georiënteerd op nieuwe onderwerpen voor onderzoeken in 2016. Om tot een goede keuze van onderzoeken te komen zorgt de Commissie dat zij op de hoogte is van alle relevante ontwikkelingen. Zij richt zich hierbij op de vragen die leven in de samenleving, media, politiek, wetenschap en jurisprudentie. Zij volgt de activiteiten bij de diensten op het terrein van ICT, sigint en cyber op de voet. Mede op basis hiervan maakt zij keuzes voor de start en invulling van nieuwe onderzoeken.

Voordat zij een onderzoek aankondigt, verkent de Commissie eerst het onderzoeks-terrein om te bezien welke (juridische) vragen spelen en wat de omvang en aard is van de activiteiten om zo nader de focus en uitgangspunten van het onderzoek te bepalen.

Transparantie van persoonsgegevens (AIVD & MIVD)

In 2015 heeft de Commissie zich georiënteerd op het thema transparantie van persoonsgegevens. In dit verband heeft de CTIVD op 3 maart 2016 een onderzoek aangekondigd naar de onderwerpen notificatie en inzage bij de AIVD en de MIVD. Het verbindende element is dat beide onderwerpen volgens de wet beogen aan individuele burgers, waar dat mogelijk is, meer inzicht in de overwegend geheime werkzaamheden van de AIVD en de MIVD te bieden om hen zodoende (beter) in staat te stellen de aan hen toekomende grondrechten te effectueren. De CTIVD zal haar onderzoek richten op de verwerking van persoonsgegevens. Voor het onderwerp inzage betekent dit dat alleen verzoeken tot kennisneming van persoonsgegevens binnen het onderzoek vallen.

Lees **hier** het onderzoek notificatie en inzage

Gegevensuitwisseling m.b.t. (vermeende) jihadisten (AIVD)

Begin maart 2016 heeft de Commissie aangekondigd onderzoek te doen naar gegevensuitwisseling van de AIVD met betrekking tot (vermeende) jihadisten. Het onderzoek omvat twee fasen. De eerste fase is gericht op gegevensuitwisseling van de AIVD met buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten, zowel in bilateraal als in multilateraal verband. Hiermee wordt invulling gegeven aan het al eerder door de CTIVD aangekondigde vervolgonderzoek naar de internationale samenwerking van de AIVD. De tweede fase gaat over gegevensuitwisseling in nationaal verband. Door de AIVD verstrekte ambtsberichten aan onder meer het Openbaar Ministerie, de IND en burgemeesters zijn onderdeel van deze fase.

Lees **hier** het onderzoek gegevensuitwisseling

De inzet van de hackbevoegdheid (AIVD & MIVD)

Tot slot heeft de Commissie aangekondigd een onderzoek uit te gaan voeren naar de inzet van de hackbevoegdheid door zowel de AIVD als de MIVD (bijvoorbeeld het binnendringen in een computer). Het onderzoek is in maart 2016 van start gegaan.

Lees **hier** het onderzoek naar hackbevoegdheid

4

"De betrokken minister heeft bij alle klachten het advies van de Commissie overgenomen."

Welke klachten heeft de CTIVD in 2015 behandeld?

Als iemand een klacht heeft over een gedraging van de AIVD of de MIVD, dan kan hij deze klacht indienen bij de minister van BZK of Defensie. Als de minister de klacht inhoudelijk in behandeling neemt, dient hij de Commissie als onafhankelijke klachtadviescommissie in te schakelen. De Commissie behandelt vervolgens de klacht. Zij hoort klager(s) en verricht dossieronderzoek bij en/of hoort medewerkers van de betrokken dienst. De Commissie beoordeelt of de gedraging van de AIVD of de MIVD behoorlijk is. Uiteindelijk geeft zij de minister een advies, waarna de minister beslist of de klacht gegrond of ongegrond is.

In paragraaf 4.1 leest u eerst hoeveel klachten de Commissie in de periode april – december 2015 heeft behandeld. Vervolgens staan in paragraaf 4.2 de verschillende klachten beschreven.

4.1 Aantallen behandelde klachten

In de periode april-december 2015 behandelde de Commissie negen klachten: zeven over de AIVD en twee over de MIVD. Zij bracht hierover advies uit aan de betrokken minister. Bij het sluiten van het verslagjaar had de Commissie daarnaast nog vier klachten over de AIVD in behandeling. De Commissie constateert dat het aantal klachten de afgelopen jaren gemiddeld nagenoeg gelijk is gebleven, met schommelingen in de mate van feitelijke en juridische complexiteit.

Aantal klachten over AIVD	Aantal klachten over MIVD	Advies
-	-	Kennelijk ongegrond
3	1	Ongegrond
3	-	Deels ongegrond, deels gegrond
1	-	Deels ongegrond, deels gegrond, deels gegrondheid niet vast komen te staan
-	1	Gegrond

De betrokken minister heeft bij alle klachten het advies van de Commissie overgenomen.

Klachten die niet in behandeling zijn genomen

Twee klachten over de MIVD heeft de Commissie niet in behandeling genomen, één omdat deze na verloop van tijd door klager werd ingetrokken en één omdat de minister, na advies van de CTIVD de ontvankelijkheid opnieuw te beoordelen, concludeerde dat de klacht (toch) niet ontvankelijk was.

4.2 Beschrijving van behandelde klachten

Hieronder volgt een korte thematische beschrijving van de klachten die de Commissie dit verslagjaar heeft behandeld. De beschrijving is geanonimiseerd, omdat het de Commissie niet vrijstaat over individuele klachten in de openbaarheid te publiceren vanwege het belang van de privacy van de klagers. Het is aan de klager of de minister in overleg met de klager om dit al dan niet te doen. De beschrijving is gebaseerd op de informatie die de minister aan de klagers heeft vrijgegeven.[1]

Veiligheidsonderzoeken

Zowel binnen de overheid als binnen het bedrijfsleven zijn zogenaamde vertrouwensfuncties aangewezen. Een vertrouwensfunctie is een functie die de mogelijkheid biedt de nationale veiligheid te schaden, bijvoorbeeld door staatsgeheimen te lekken of toegang te verschaffen tot mogelijke doelwitten voor een aanslag. Om een vertrouwensfunctie te kunnen vervullen is een verklaring van geen bezwaar (VGB) nodig, af te geven door de AIVD of de MIVD na het verrichten van een veiligheidsonderzoek. Zo'n veiligheidsonderzoek heeft tot doel te bezien of er gedragingen of omstandigheden zijn die de betrokkene kwetsbaar maken bij de uitoefening van zijn functie, bijvoorbeeld door niet integer gedrag.

Als de VGB wordt geweigerd en betrokkene is het hier niet mee eens, dan kan hij hiertegen bezwaar maken bij minister, en nadien in beroep gaan bij de rechtbank. Er zijn ook situaties waarin het mogelijk is een klacht in te dienen over de gang van zaken bij een veiligheidsonderzoek, bijvoorbeeld omdat de betrokkene zich onheus bejegend voelt, of omdat het veiligheidsonderzoek onvoldoende voortvarend is aangepakt. In de periode april-december 2015 heeft de Commissie drie van zulke klachten behandeld, twee over de AIVD en één over de MIVD.

In alle drie de gevallen was er sprake van termijnoverschrijdingen. Geklaagd wordt over de gebrekkige communicatie over het verloop van het onderzoek. Eén klager voelde zich daarnaast onheus bejegend door de AIVD en stelde dat de AIVD ongeoorloofde methoden had toegepast.

De Commissie kwam in elk van deze klachten tot de conclusie dat de diensten klagers actiever hadden moeten informeren over het verloop van het veiligheidsonderzoek. Dat zij dit hadden nagelaten en gebrekkig hadden gemotiveerd was onbehoorlijk. Elk van de drie klachten was daarmee (deels) gegrond.

---

[1] Dit anonimiseren heeft tot gevolg dat wordt gesproken over *de klager* (mannelijk) en dat hieronder ook eventuele vrouwelijke klaagsters worden begrepen.

De termijnoverschrijding was in de klacht over de MIVD onbehoorlijk, waardoor deze klacht in zijn geheel gegrond was.

In de eerste klacht over de AIVD was de termijnoverschrijding niet onbehoorlijk en daarmee was dit klachtonderdeel ongegrond. Het klachtonderdeel over de gebrekkige communicatie was wel gegrond.

In de tweede klacht over de AIVD leidde de termijnoverschrijding, naast de gebrekkige communicatie, tot een gegrondheid aangezien het veiligheidsonderzoek zonder aanwijsbare reden enige maanden had stilgelegen. Of in deze klacht sprake was geweest van onheuse bejegening kon de Commissie niet vaststellen omdat de verklaringen op dit punt uiteenliepen. De gegrondheid kwam op dit punt niet vast te staan. In deze klacht stelde de Commissie daarnaast vast dat de AIVD geen ongeoorloofde methoden had toegepast, en ook dat de AIVD op overige klachtonderdelen niet onbehoorlijk had gehandeld. Op die onderdelen was de klacht dan ook ongegrond.

Verstrekken van informatie over personen

De onderzoeken die de AIVD en de MIVD verrichten hebben in de kern tot doel externe instanties in het belang van de nationale veiligheid te informeren. In de eerste plaats ziet dit op Nederlandse instanties die bevoegd zijn op grond van de verstrekte informatie maatregelen te treffen, zoals verantwoordelijke bestuurders of het OM. Het kan ook gaan om buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten waarmee wordt samengewerkt. De Wiv 2002 stelt zowel aan de nationale als internationale verstrekking nadere eisen, met name ten aanzien van persoonsgegevens.

In de periode april-december 2015 heeft de Commissie twee klachten behandeld over het door de AIVD verstrekken van een ambtsbericht aan nationale instanties en één over het door de AIVD informeren van buitenlandse autoriteiten.

Eén klacht zag op het tijdstip van uitbrengen van een ambtsbericht. De AIVD had nadat klager in een strafproces was vrijgesproken in een ambtsbericht aan de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) gesteld dat klager een gevaar was voor de nationale veiligheid. Klager vond dit onterecht. De Commissie stelde op basis van de achterliggende stukken vast dat de AIVD redelijkerwijs tot deze conclusie kon komen. Het tijdstip waarop het ambtsbericht werd uitgebracht was niet onlogisch aangezien er eerst op dat moment een belang was voor de IND om te beschikken over deze informatie. De klacht was daarmee ongegrond.

Een andere klacht zag op de juistheid van informatie die door de AIVD in een ambtsbericht aan een gemeente was gegeven en het mondeling verstekken van aanvullende informatie. De Commissie vond in haar onderzoek geen aanwijzingen dat de informatie in het ambtsbericht feitelijk onjuist was. De informatie was terecht als betrouwbaar gekwalificeerd. Dit deel van de klacht was dus ongegrond. Dat de AIVD daarnaast ook buiten het ambtsbericht om mondeling aan de betreffende gemeente informatie verschafte, vond de Commissie onzorgvuldig. De AIVD voldeed hiermee niet aan de normen van betrouwbaarheid en transparantie. Dit deel van de klacht was gegrond.

In de laatste klacht stelde klager dat de AIVD ten onrechte buitenlandse autoriteiten over hem had geïnformeerd. Hij zou hierdoor worden beperkt in zijn mogelijkheden naar het buitenland te reizen. De Commissie adviseerde de minister na haar onderzoek de klacht ongegrond te verklaren. De minister heeft de onderbouwing van dit advies niet aan klager meegedeeld omdat dit inzicht zou geven in het actuele kennisniveau van de dienst. De minister liet daarmee in het midden of het vermeende handelen van de AIVD al dan niet had plaatsgevonden.

Afluisteren advocaat – cliënt communicatie

In twee klachten voerden klagers aan dat sprake was van het afluisteren van vertrouwelijke communicatie tussen een cliënt en zijn advocaat/advocaten.

Eén klacht zag op zowel het door de AIVD direct afluisteren van advocaten (werkzaam voor één advocatenkantoor) als het via een tap op een cliënt afluisteren van de communicatie van deze cliënt met zijn advocaat (indirect afluisteren). De klacht dat de AIVD onbehoorlijk had gehandeld door advocaten direct af te luisteren, bleek ongegrond. Daarbij werd door de minister om redenen van staatsveiligheid in het midden gelaten of deze advocaten überhaupt direct waren afgeluisterd (geen inzicht geven in actuele werkwijze en actueel kennisniveau). De klacht dat indirect advocaten waren afgeluisterd, was deels gegrond. De Commissie stelde vast dat het aantal uitgewerkte telefoongesprekken en e-mailgesprekken tussen cliënten en hun advocaten in absolute zin beperkt was. Maar in de meeste gevallen was geen sprake geweest van een redelijke belangenafweging door de AIVD. Het belang van de nationale veiligheid woog hier niet zwaarder dan het zwaarwegende belang van het verschoningsrecht. Dit beoordeelde de Commissie als onbehoorlijk. De klacht was daarmee deels ongegrond, deels gegrond.

Een andere klacht zag op de inzet van bijzondere bevoegdheden door de MIVD tegen zowel de advocaat als tegen zijn cliënt. De Commissie kwam op basis van haar onderzoek tot de conclusie dat de klacht geen grondslag vond in de feiten zoals die in haar onderzoek zijn vastgesteld. De klacht was daarmee ongegrond.

Lees **hier** hoofdstuk 4.4 van het jaarverslag 2014-2015

Overig

Tot slot zag één klacht op het door de AIVD niet nakomen van afspraken. De Commissie stelde vast dat de klacht geen grondslag vond in de feiten zoals de Commissie deze in haar onderzoek vaststelde. De klacht was dan ook ongegrond.

5

"Dankzij de Kenniskring staat de Commissie nu in nauwere verbinding met maatschappelijke (en andere) ontwikkelingen."

Wat is de toegevoegde waarde van de CTIVD Kenniskring?

Inleiding

In 2014 constateerde de Commissie dat zij behoefte had aan een sterkere verbinding met de buitenwereld. Zij vond het voor de kwaliteit van haar toezicht van belang de relevante technologische, juridische en maatschappelijke ontwikkelingen op de voet te volgen. In december 2014 heeft de Commissie een kenniskring opgericht. De Kenniskring bestaat uit wetenschappelijke deskundigen met expertise op verschillende terreinen.

Samenstelling

De Kenniskring bestaat uit:

- Nico van Eijk (hoogleraar informatierecht, UvA)
- Bob de Graaff (hoogleraar intelligence & security studies, UU, en hoogleraar inlichtingen en veiligheid, NLDA)
- Constant Hijzen (docent nationale veiligheid, UL)
- Mireille Hildebrandt (hoogleraar ICT en rechtsstaat, RU)
- Bart Jacobs (hoogleraar software security & correctness, RU)
- Rick Lawson (hoogleraar Europees recht en decaan rechtenfaculteit, UL)
- Erwin Muller (hoogleraar veiligheid & recht en vice-voorzitter Onderzoeksraad voor Veiligheid, UL)

Fotograaf: Erik Jansen.

V.l.n.r. Muller, Van Eijk, Hildebrandt, Jacobs en Hijzen. Lawson en De Graaff staan niet op de foto.

Plenaire bijeenkomsten

De Kenniskring komt drie à vier keer per jaar bijeen om de voor het toezicht op de inlichtingen en veiligheidsdiensten relevante ontwikkelingen te bespreken. De Commissie bespreekt haar plannen en visies met de Kenniskring. De Kenniskring kan zo input leveren op de keuze en focus van de onderzoeken en de activiteiten van de CTIVD. Daarnaast passeren relevante studies en artikelen de revue. In 2015 heeft de Commissie ook uitgebreid met de Kenniskring van gedachten gewisseld over het concept-voorstel voor een nieuwe Wiv. De ervaring van het afgelopen jaar is dat deze bijeenkomsten voor de Commissie van toegevoegde waarde zijn. Dankzij de Kenniskring staat de Commissie nu in nauwere verbinding met maatschappelijke (en andere) ontwikkelingen. Dit komt haar visie en het dagelijks onderzoekswerk zonder meer ten goede.

Tegenspraak

De expertise van de kenniskringleden wordt daarnaast ook benut in concrete onderzoeken. Sinds eind 2015 koppelt de Commissie individuele kenniskringleden aan onderzoeken. Zij adviseren de onderzoeksgroep in een vroegtijdig stadium over de inhoud, de samenhang en de relevantie van concept- onderzoeksplannen, -rapporten en -adviezen. De leden verrichten zelf geen onderzoeksactiviteiten en hebben evenmin toegang tot de informatie binnen de diensten. De Commissie bemerkt dat het zeer waardevol is deze onderzoeksactiviteiten te toetsen bij wetenschappers die als buitenstaander kritisch kunnen reflecteren op de uitgangspunten, methodologie en bevindingen van de Commissie. De Commissie heeft de verwachting dat dit de kwaliteit van de rapporten die in 2016 gepubliceerd zullen worden ten goede zal komen.

Bart Jacobs over de Kenniskring:

“De sfeer bij de CTIVD is aangenaam en niet-politiek. Er wordt lang nagedacht over wat de juiste vragen zijn voordat er aan daadwerkelijk onderzoek begonnen wordt. Als kenniskring kunnen wij enerzijds bij dit scherpslijpen van de onderzoeksvragen een rol spelen. Anderzijds verbeeld ik mij dat het sparren over strategische lijnen en ontwikkelingen nuttig is voor de leden van de Commissie. Ikzelf vind het interessant omdat het mij een beter beeld geeft van de ontwikkelingen en afwegingen op het gebied van inlichtingen- en veiligheidsdiensten en van het toezicht daarop.

“Door de Snowden onthullingen en de min of meer gelijktijdige herziening van de wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten is er ongekende publieke aandacht ontstaan voor de activiteiten van de diensten, en ook voor het toezicht daarop. Ik denk dat het verstandig is geweest dat de CTIVD in dat licht heeft gekozen voor meer externe input en feedback via het opzetten van een kenniskring. Voor mij is het niet essentieel dat de leden van de Kenniskring wetenschappers zijn. Ze zouden ook best uit andere geledingen van de samenleving kunnen voortkomen. Belangrijk is enige voeling met het onderwerp en met de onderliggende thematiek en een analytische instelling.

De digitalisering van de afgelopen decennia is natuurlijk niet aan de diensten voorbij gegaan. De CTIVD is van oudsher een juridisch bolwerk. Goed begrip van de techniek is echter essentieel om (on)rechtmatigheid van het digitaal opereren van de diensten te kunnen vaststellen. Ik zie het voor een belangrijk deel als mijn rol in de Kenniskring om vanuit mijn vakgebied informatica aan te dringen op een digitale heroriëntatie bij de CTIVD, waarbij bijvoorbeeld ook delen van het toezicht geautomatiseerd worden.”

6

“Welke benadering ook wordt gekozen, het is van belang dat het systeem als geheel voldoet aan de Europeesrechtelijke norm.”

Wat zijn de ontwikkelingen rondom de nieuwe Wiv?

In juli 2015 werd het concept-voorstel voor een nieuwe Wiv voor internetconsultatie aangeboden. De omvang van de reacties was ongekend in de Nederlandse wetgevingsgeschiedenis. De herkomst was gevarieerd: zowel individuele burgers en belangengroepen als bedrijven, wetenschappelijke instituten en overheidsinstanties reageerden op het concept. De inhoud van de reacties liet zien dat het wetsvoorstel op veel verschillende terreinen aanleiding gaf tot vragen en opmerkingen.

De betrokken ministers hadden de Commissie expliciet gevraagd om een reactie. De Commissie heeft hier vanuit haar rol als onafhankelijk toezichthouder op de uitvoering van de Wiv 2002 graag gehoor aan gegeven. Op 3 september 2015 heeft zij haar reactie gepubliceerd.

Met het concept-wetsvoorstel beoogt het kabinet onder meer de interceptiebevoegdheden van beide diensten uit te breiden. Uit veel reacties bleek dat er een behoefte bestaat aan veel meer uitleg over de noodzakelijkheid van deze uitbreiding. De CTIVD heeft ervoor gekozen zich niet uit te laten over de (on)wenselijkheid van de voorgestelde uitbreiding van de bevoegdheden van de diensten. Dit valt buiten haar taak. Zij heeft haar reactie toegespitst op de vraag of de privacy-waarborgen hierbij voldoende zijn versterkt en effectief toezicht op de naleving van deze waarborgen mogelijk is. Het gaat hierbij enerzijds om de taken en positie van de toezichthouder en anderzijds om het normenkader voor de inzet van de bevoegdheden.

Lees **hier** de reactie van de commissie

De positie van de toezichthouder

Effectief en adequaat toezicht op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten moet voldoen aan een aantal kenmerken. De toezichthouder moet:
(1) onafhankelijk zijn, in benoemingsprocedure en beoordelingsvrijheid;
(2) onpartijdig zijn, in weging van belangen;
(3) deskundig zijn, in juridische, operationele en technische kennis en ervaring;
(4) openbare rapporten uitbrengen, ten behoeve van de parlementaire controle en het maatschappelijk debat;
(5) over ruime onderzoeksbevoegdheden beschikken, waaronder het horen onder ede en de directe toegang tot informatie en systemen, en
(6) bindende onrechtmatigheidsoordelen kunnen vellen.

Bij de totstandkoming van de Wiv 2002 heeft de wetgever de CTIVD zo willen positioneren en toerusten dat zij voldoet aan de eerste vijf vereisten. In de praktijk blijkt dat de CTIVD ook daadwerkelijk in staat is het toezicht langs deze lijnen in te vullen. In 2002 vond men het voldoende dat de CTIVD naar aanleiding van haar bevindingen aanbevelingen kon doen, zonder dat deze bindende kracht hadden.

Bindende oordelen

In 2015 stond het belang van de bindendheid van het toezicht opnieuw ter discussie. Vragen die hierbij rezen: Zou het niet beter zijn de onafhankelijk toezichthouder doorzettingsmacht te geven, zodat de minister gehouden is operaties te stoppen als de CTIVD deze onrechtmatig vindt? En moet dit bij de behandeling van klachten, of ook t.a.v. de inzet van bijzondere bevoegdheden, vooraf dan wel achteraf? De commissie die de Wiv 2002 evalueerde, de commissie Dessens, sprak zich sterk uit voor bindend toezicht door de CTIVD. In het concept-wetsvoorstel bleek het kabinet hieraan slechts beperkt gehoor te hebben gegeven: alleen klachten zouden voortaan bindend afgedaan moeten kunnen worden. Het geven van toestemming voor de inzet van de meest ingrijpende bijzondere bevoegdheden bleef uitsluitend voorbehouden aan de minister (los van de inzet van bijzondere bevoegdheden) op journalisten en openen brieven: hiervoor was toestemming van de rechter nodig). Bindend onafhankelijk toezicht op deze inzet - vooraf of achteraf - werd niet nodig geacht. In haar reactie op het concept-wetsvoorstel gaf de Commissie aan dat het voorgestelde systeem gelet op de Europese jurisprudentie en mensenrechtelijke normen onvoldoende waarborgen bood. Om hieraan te voldoen moet een onafhankelijke instantie de bevoegdheid hebben onrechtmatige activiteiten te voorkomen of te laten stopzetten. De Commissie zag als optie het toezicht uit te breiden met een bindende directe toets van de toestemming van de minister. Er zijn ook andere mogelijkheden, zoals de toestemming voor de inzet van bijzondere bevoegdheden onderbrengen bij een rechterlijk college of een andere onafhankelijke instantie. Welke benadering ook wordt gekozen, het is van belang dat het systeem als geheel voldoet aan de Europeesrechtelijke norm. Dit betekent dat ergens in het systeem dient te worden voorzien in de mogelijkheid dat een onafhankelijke instantie bindend in kan grijpen en een inhoudelijke beoordeling van de inzet van bijzondere bevoegdheden kan geven. Ook in veel reacties voortvloeiend uit de internetconsultatie werd hiervoor aandacht gevraagd.

Lees **hier** het rapport Universiteit Leiden

Het mensenrechtenkader voor het Nederlandse stelsel van toezicht op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten

Universiteit Leiden

Wat zegt het Europees en internationaal recht nu precies over de positie van de toezichthouder op inlichtingen- en veiligheidsdiensten? Moeten oordelen bindend zijn? En kan een toezichthouder tegelijk ook klachtbehandelaar zijn? Een wetenschappelijk antwoord op deze vragen wordt gegeven in een studie die de Universiteit Leiden in opdracht van de CTIVD in augustus 2015 publiceerde.

Eén toezichthouder, meerdere taken?

De CTIVD is momenteel zowel toezichthouder als (adviseur) klachtbehandelaar. Deze functiecumulatie heeft als voordeel dat ervaring en deskundigheid voor beide taken kunnen worden ingezet en dat hierbij één toetsingskader wordt gehanteerd. Het nadeel zou kunnen zijn dat de schijn van vooringenomenheid gewekt wordt. Hoewel dit in de praktijk zelden voorkomt, kan het gebeuren dat één zaak tweemaal beoordeeld moet worden. Dit is voor het kabinet reden geweest in het concept-wetsvoorstel binnen de CTIVD op alle niveaus een strikte functionele en organisatorische scheiding aan te brengen tussen het toezicht enerzijds en de bindende klachtbehandeling anderzijds. Feitelijk worden hiermee twee CTIVD's gecreëerd. De Commissie heeft in reactie hierop aangegeven dat deze scheiding te ver wordt doorgevoerd. Enerzijds omdat deze niet is gebaseerd op internationale jurisprudentie en anderzijds omdat de meerwaarde op het terrein van deskundigheid en rechtseenheid hiermee geheel verloren gaat. De Commissie ziet meer heil in het wegnemen van de schijn van vooringenomenheid door twee aparte kamers te creëren, één voor toezicht en één voor klachten, en voor de leden de mogelijkheid van verschoning en voor de klagers die van wraking te introduceren.

De Commissie signaleert dat vergelijkbare discussies ook in het buitenland worden gevoerd, zoals in het Verenigd Koninkrijk (VK). Het VK kent tot op heden een stelsel met verschillende toezichthouders op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Omdat dit gefragmenteerde toezichtslandschap als problematisch werd ervaren, werkt men daar nu toe naar het creëren van één toezichthouder die zowel vooraf als achteraf de inzet van bijzondere bevoegdheden toetst. Deze twee functies worden bij verschillende kamers met verschillende leden ondergebracht binnen één ondersteunende organisatie. Hiermee is zowel onbevooroordeelde besluitvorming als deskundigheid en consistentie van besluitvorming gewaarborgd. Het is een dergelijk toekomstbestendig model dat de CTIVD ook voor ogen heeft.

Tijdelijke regeling tappen advocaten

Nadat het voorstel voor een nieuwe Wiv in internetconsultatie was gegeven, deed eerst de Rechtbank Den Haag en daarna het Gerechtshof Den Haag uitspraak in een zaak over het door de AIVD afluisteren van communicatie van en met advocaten. Het Hof kwam in navolging van de Haagse kortgedingrechter tot de conclusie dat het afluisteren van advocaten (zowel indirect als direct) door de AIVD onrechtmatig is omdat de wet niet voorziet in een vorm van onafhankelijk bindend toezicht. Het Hof droeg de Staat op per 1 januari 2016 het beleid bij te stellen dan wel het afluisteren van vertrouwelijke communicatie van en met advocaten te staken.[2] Op 16 december 2015 heeft het kabinet, in afwachting van formele regelgeving, de onafhankelijke bindende toets vanaf 1 januari 2016 belegd bij de voorzitter van de CTIVD, als lid van een aparte tijdelijke commissie.[3] Daarnaast wordt een plaatsvervangend lid benoemd, evenals de voorzitter afkomstig uit de rechtsprekende macht. De instelling van een tijdelijke commissie is zeker geen ideale situatie. De CTIVD ziet het als een tijdelijke constructie bij ontbreken van een formeel juridische basis voor het oprichten van een toetsende rechterlijke instantie. Het juridisch kader op basis waarvan de toets zal worden uitgevoerd is evenwel inzichtelijk. In het jaarverslag 2014-2015 en ook in rapport 46 over de inzet van de afluisterbevoegdheid zet de Commissie dit uiteen. Mocht de CTIVD vanaf 2016 klachten ontvangen over het afluisteren van vertrouwelijke communicatie van of met advocaten, dan zullen deze uitsluitend worden behandeld en beoordeeld door de andere twee leden van de CTIVD om de schijn van vooringenomenheid te voorkomen.

---

[2] Gerechtshof Den Haag, 27 oktober 2015, ECLI:NL:GHDHA:2015:2881 en Rechtbank Den Haag, 1 juli 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:7436.

[3] *Kamerstukken II* 2014/15, 29 279, nr. 292 (bijlage).

7

"Een thema dat zich goed leent voor een gemeenschappelijk toezichtsproject is het uitwisselen van persoonsgegevens over (vermeende) jihadisten."

Hoe werkt de CTIVD internationaal samen?

Toenemende samenwerking inlichtingendiensten én toezichthouders?

In deze tijd waarin de samenwerking tussen inlichtingen- en veiligheidsdiensten wordt geïntensiveerd door de grensoverschrijdende jihadistische dreiging, wordt ook de vraag gesteld hoe hier verantwoording over afgelegd kan worden. Internationaal toezicht bestaat niet en lijkt een moeilijk te bereiken vergezicht. Nationale toezichthouders zijn gebonden aan hun nationaal mandaat en kunnen maar beperkt onderzoek doen naar de omvang en effecten van deze samenwerking. In haar jaarverslag 2014-2015 stelde de Commissie zich de vraag of nationale toezichthouders niet zouden moeten bezien waar samenwerking wél mogelijk is. In 2015 heeft de Commissie samen met enkele Europese collega-toezichthouders deze mogelijkheden verkend.

Gezamenlijk thema, eigen onderzoek

Een thema dat zich goed leent voor een gemeenschappelijk toezichtsproject is het uitwisselen van persoonsgegevens over (vermeende) jihadisten. Dit is een veelvoorkomende vorm van samenwerking tussen inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Gegevensuitwisseling vindt zowel bilateraal, als multilateraal plaats, bijvoorbeeld in Europees verband in de Counter Terrorism Group. Dit onderwerp staat dan ook bij meerdere toezichthouders op de agenda. De CTIVD zelf heeft een onderzoek naar dit onderwerp begin 2016 aangekondigd. De bedoeling van het gemeenschappelijk project is dat iedere toezichthouder binnen de eigen jurisdictie een onderzoek naar dit thema uitvoert. In 2016 zal op gezette tijden bijeen worden gekomen om de bevindingen van het onderzoek te bespreken. Staatsgeheimen blijven buiten beeld, de nadruk zal komen te liggen op het bespreken en afstemmen van onderzoeksvragen, het juridisch kader en relevante Europese ontwikkelingen. Eind 2016 zullen bevindingen en best practices worden besproken en zal worden bezien hoe hier door de verschillende toezichthouders in het openbaar over kan worden gerapporteerd.

Overige internationale contacten

Ook los van dit project onderhoudt de Commissie nauwe contacten met haar collega-toezichthouders in het buitenland. Kennis, ervaring en onderzoeksmethoden worden uitgewisseld, zowel bilateraal als multilateraal. Zo ontving de Commissie in 2015 toezichthouders uit België, Zweden, Noorwegen, Nieuw-Zeeland en Italië. Ook bezochten de Commissie en haar medewerkers Brussel, Wenen, Oslo en Tromsø voor bijeenkomsten en werkcongressen.

Lees **hier** het onderzoek gegevensuitwisseling

8

Hoe zag de organisatie van de CTIVD er in 2015 uit?

In 2015 bestond de Commissie uit Harm Brouwer (voorzitter), Liesbeth Horstink-Von Meyenfeldt (lid) en Aad Meijboom (lid). Voor Liesbeth Horstink was 2015 het laatste jaar van haar lidmaatschap van de CTIVD. Zij is per maart 2016 opgevolgd door Marylène Koelewijn.

Harm Brouwer
Voorzitter

Liesbeth Horstink-Von Meyenfeldt
Lid

Aad Meijboom
Lid

Hilde Bos-Ollermann
Secretaris

Hilde Bos-Ollermann is de secretaris van de Commissie. Per januari 2016 bestaat het bureau uit zeven onderzoekers en twee (deeltijd) secretaresses. Het ministerie van Algemene Zaken is het beherend ministerie dat aan de CTIVD diensten levert op het terrein van financieel beheer, ICT en personeelszaken. De Commissie ontvangt van het beherend ministerie de volle medewerking waarom zij verzoekt. De CTIVD beslist zelf over de besteding van haar financiële middelen. Het budget van de CTIVD lag sinds haar oprichting in 2002 rond 1 miljoen euro per jaar. In 2014 bleek dit onvoldoende toereikend. Om de veiligheidsketen te versterken heeft het kabinet vanaf 2016 structureel 0,5 miljoen euro toegevoegd aan het budget van de Commissie. Dit is voor de komende paar jaren in beginsel genoeg om te voorzien in de beoogde kosten. Deze ontwikkeling van de CTIVD staat los van de versterking van het toezicht die nodig is, als de interceptiebevoegdheden van de AIVD en de MIVD in de Wiv 2002 worden uitgebreid.

Fotograaf: Erik Jansen.

De CTIVD organisatie in 2016: v.l.n.r. Aad Meijboom, Marylène Koelewijn, Harm Brouwer en Hilde Bos-Ollermann.

Anna van Saksenlaan 50 | 2593 HT Den Haag
T 070 315 58 20 | **F** 070 381 71 68
E info@ctivd.nl | www.ctivd.nl